

vrcholil v r. 1944, kdy vznikají revoluční orgány jeho moci a kdy přichází sovětská armáda, osvoboditelka národů ČSR. V této části historického vývoje je těžiště Jevsejevovy knihy. Autor zde zachycuje rozmach národních výborů, začátky jejich revoluční práce a uskutečňování revolučního přechodu od demokratické revoluce k revoluci socialistické. Jednou z vážných a důležitých otázek těchto přeměn byla realizace opětného sjednocení Zakarpatské Ukrajiny se sovětskou Ukrajinou, jak si to znovu se vši rozhodností tento lid přál. Tomuto spravedlivému požadavku se snažila československá i zakarpatská buržoazie zabránit, ale marně. Návrat zakarpatoruského obyvatelstva k sovětské Ukrajině byl naprosto správným krokem. Bylo to částečné odstranění krivdy na tomto národě, který v rámci předmnichovské ČSR nikdy pravou svobodu a spravedlnost neměl. Úkolem nové ČSR v r. 1945 bylo mimo jiné také spravedlivě řešit národnostní otázku, která byla jednou z hlavních nespravedlností předmnichovského buržoasního režimu. Autor se pak zabývá alespoň zčásti vývojem Zakarpatské Ukrajiny v rámci SSSR a naznačuje, že cesta sjednocení byla správná. Zakarpatská Ukrajina není dnes zemí bídy a zaostalosti, nebyla k tomu ani nikdy přírodně určována. Je to země velkého bohatství lesů, úrodných polí, množství nerostů, vodní energie a všech předpokladů k hospodářskému a kulturnímu rozkvětu. Ten však nikdy v této zemi nechtěl a nemohl uskutečnit kapitalistický řád, ten jedině uskutečňuje socialismus.

Jevsejevova kniha je tak významným poučením právě pro národy lidově demokratické ČSR v jejich cestě k socialismu. Nelze se však vyhnout několika kritickým poznámkám k této studii. I když je to práce popularizačního charakteru, neměla tu chybět větší pozornost odkazům a poznámkovému aparátu, který je nutným doplňkem vědecké historické práce. Autor se omezil jen na několik poznámek, jež nemohou dostačit k doložení tak významných historických faktů. Studii by jistě prospělo i několik příloh, na př. fotografií. Český název knihy není plně odpovídající obsahu studie, která se sice populárně formou zabývá širšími otázkami z dějin Zakarpatské Ukrajiny, ale jen velmi stručně a jen některými stránkami jejího vývoje. Zvláště hlubší doložení faktů chybí.

Československý čtenář se však se zájmem obrátí k této knize, která mu osvětlí některé dnes ještě málo známé otázky dějinného vývoje Zakarpatské Ukrajiny.

Miloslav Laichman

Josef Janáček, **Rudolfinské drahovní řády**. Rozpravy ČSAV, řada SV, roč. 67, 1957, seš. 4.

Janáčkova studie se zabývá dvěma důležitými otázkami předbělohorského hospodářského a sociálního vývoje, jehož městské a obchodní prostředí autor systematicky sleduje: vývojem cen a mezd a vládní cenovou politikou v Praze. V přehledně zpracovaných tabulkách se nám zde dostává prvního zevrubnějšího doložení „cenové revoluce“ v českém prostředí. Stoupání cen a mezd v 2. pol. 16. stol. bylo sice v naší literatuře známo a při hodnocení ekonomiky se s tímto faktorem počítá, ale vlastní studium cenového vývoje, které se v okolních zemích intenzivně provádí, je u nás dosud v plenkách.

Janáček zpracoval statisticky cenové údaje zemědělských i řemeslných výrobků v Praze a okolí a převedl je na hodnotu stříbra a zlata. Zjišťuje značné kolísání cen, ale všeobecnou stoupající tendenci, vrcholící koncem 16. a poč. 17. stol. Současně stoupají pomalejším tempem i mzdy. Stoupání cen vychází od zemědělských výrobků a u řemeslných produktů se projevuje především tam, kde dodává zemědělství surovinu. Vládní cenová politika, vycházející z feudálního prostředí české kanceláře a podporovaná městskými radami však tuto základní okolnost neuznává a snaží se snižovat pouze ceny řemeslných výrobků. Pokud bylo vynucováno dodržování cenových předpisů — Janáček ukazuje, že se tak dalo zejména poč. 17. stol. — přiváděla vládní cenová politika řemeslné výrobce do svízelné situace a byla jednou z hlavních příčin úpadku řemesla v předbělohorské Praze.

Janáčkova práce by měla být počátkem systematictějšího studia cen a mezd. Praha má bohužel naprostý nedostatek cenových údajů pro 16. stol., takže průběh cenové revoluce nemůže být plně na pražském materiálu objasněn, nehledě na to, že zde byly zvláštní poměry.

I tak ovšem Janáčkova studie přináší nesporná fakta, o která se můžeme opřít. A opět se ukazuje zcela přesvědčivě řada souvislostí mezi ekonomikou a politikou předbělohorské doby. Feudální, protiměstský ráz habsburské vlády, prosazování centralismu, omezování městské samosprávy a vlastní příčiny protihabsburské nálady řemeslníků. A současně osudná slabost měšťanů metropole, kterým se v rozhodující době stále nedostává atributů buržoasní třídnosti.

Josef Válka